

АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

*Красота О.Г., к.е.н., Гринь В.І., ст. викл., Кравець О.М.,
Пономаренко Т.В., Прийдак Т.Б., асистенти,
Полтавська державна аграрна академія*

*У статті висвітлюються особливості управлінського обліку основних засобів.
This article is about features of management accounting fixed assets.*

Постановка проблеми. Процес управління передбачає своєчасне отримання менеджером достовірної інформації для прийняття оптимальних рішень. Формування та надання такої інформації є головною задачею управлінського обліку, виникнення та розвиток якого пов'язані саме потребами менеджменту.

На певному проміжку часу та економічного розвитку традиційний бухгалтерський облік вже не задовольняє ускладнені вимоги керівництва. З часом виник новий напрям діяльності обліковців, який являв собою синтез рахівництва, калькулювання, аналізу, прогнозування, економіко – математичних методів, де бухгалтер стає повноправним членом управлінської команди. Такий бухгалтер повинен вміти використовувати облікові дані для планування та контролю діяльності підприємства, інтерпретувати інформацію в залежності від її характеру і сутності управлінських рішень, які приймаються на її основі.

Розвиток ринкових відносин обумовлює ріст потреби в інформації, необхідної для планування, контролю та прийняття управлінських рішень. Управлінський облік дає розуміння суті інформаційно – фінансової складової управлінської діяльності.

Управлінський облік є складовою частиною процесу управління, що дозволяє отримувати інформацію для таких цілей, як:

- визначення стратегії та планування майбутніх операцій організації;
- контролювання її поточної діяльності;
- оптимізація використання ресурсів;
- оцінка ефективності діяльності;

Кінцевою метою управлінського обліку є допомога керівництву в досягненні стратегічних цілей підприємства. Тому управлінський облік є необхідним для здійснення управлінського контролю. В сучасних умовах облікові відомості є основним джерелом інформації, яка сприятиме прийняттю обґрунтованих та виважених управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До недавнього часу в нашій країні існували 3 види господарського обліку: бухгалтерський, статистичний та оперативний. З переходом до ринкових умов виникла необхідність інтеграції різних видів обліку. Це призвело до утворення двох видів обліку, які призначались би для обробки звітних даних (фінансовий облік) та здійснення процесу управління (управлінський облік). У наукових колах даний

процес має як прихильників [3, 4, 5], так і супротивників [1, 2]. Він застосовується для обліку запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, основних засобів.

Особливої важливості він набуває в сучасних умовах у сільському господарстві для обліку експлуатації та утримання основних засобів.

Сільськогосподарське виробництво в порівнянні з іншими галузями господарства має свої характерні риси. (рис. 1). Відповідно використання і відтворення активної частини основних засобів у сільському господарстві також має свої специфічні особливості, зумовлені характером виробництва і природно-економічними факторами.

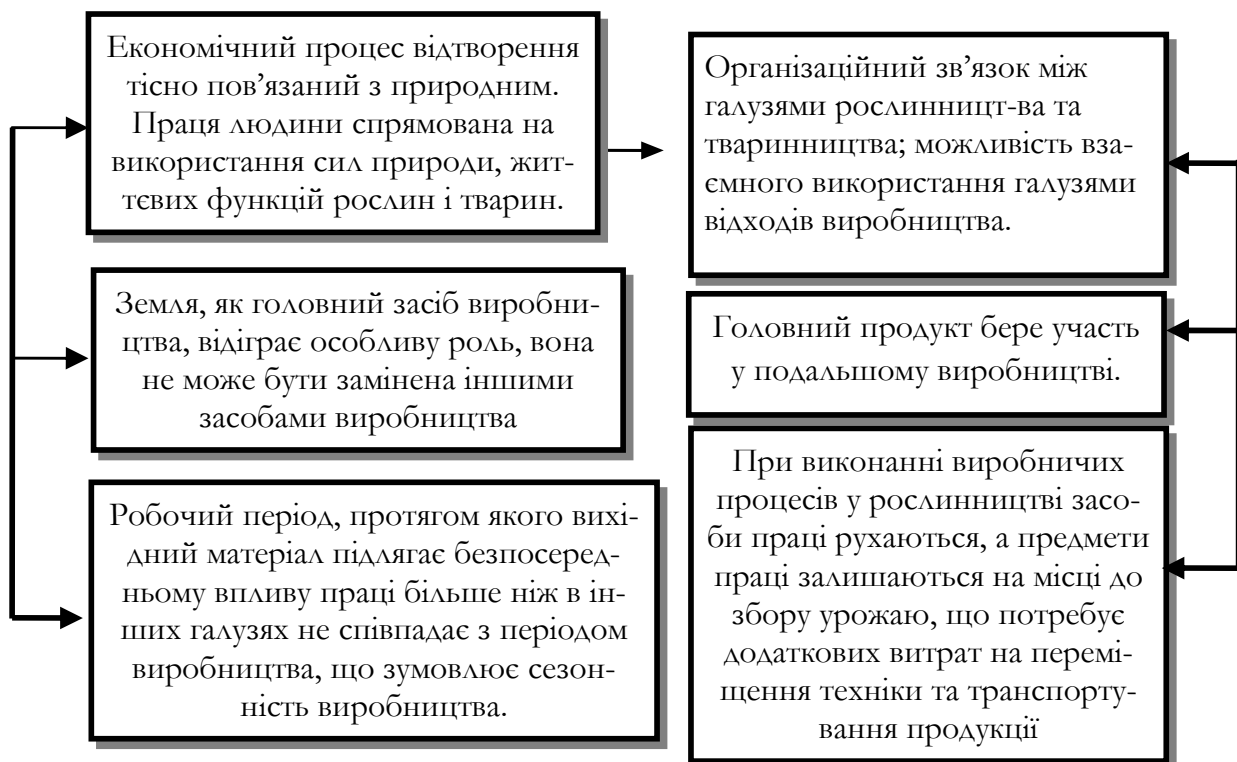

Рис. 1. Особливості сільськогосподарського виробництва при застосуванні системи управління і використання основних засобів

Постановка завдання. Результати господарської діяльності значною мірою залежать від того, коли використовувались основні засоби, в які строки. Несвоєчасна сівба або обробіток посівів можуть призвести до значного зниження врожайності; несвоєчасне збирання – до втрат вирощеного врожаю. Тому при однаковому рівні забезпеченості основними засобами підприємства можуть отримати, в кінцевому результаті, різний прибуток.

Виклад основного матеріалу дослідження. Максимальне використання потенційних можливостей основних засобів, що маються в наявності, найбільш повно досягається.

Мета управління ефективністю використання виробничих основних засобів сільськогосподарського підприємства – забезпечення постійної технічної готовності і необхідної продуктивності конкретних засобів праці і

забезпечення потреб сільськогосподарського виробництва при мінімальних затратах живої праці та матеріальних оборотних засобів. Це досягається правильним визначенням обсягу і структури основних засобів, збільшенням часу роботи машин і обладнання та інших видів основних засобів у календарному періоді, підвищенням ефективності їх використання в період безпосереднього функціонування, своєчасним і якісним проведенням технічного обслуговування, ремонту та оновлення засобів праці.

Об'єктами управління при цьому є:

- наявність та склад основних засобів;
- використання основних засобів;
- підтримання основних засобів в роботоспроможному стані;
- вибуття основних засобів.

Забезпечення виконання управлінських завдань здійснюється за допомогою облікових даних. Всю необхідну інформацію підприємство може отримати з різноманітних джерел, але в першу чергу – відомостей первинного бухгалтерського обліку, аналізу господарської діяльності. Важливими також є відомості оперативного обліку, які надає інженерна служба підприємства.

Завантаженість машинно – тракторних агрегатів визначається виконаною роботою. Її облік ведеться в обліковому листі тракториста – машиніста та визначається в нормах – змінах та умовних еталонних гектарах. З цього ж документа можна визначити і кількість витраченого пального. Крім сільськогосподарських робіт, трактори використовуються і на транспортних роботах. Вихідним документом для обліку цих операцій є дорожній лист трактора. Для доповнення бухгалтерського обліку машинно – тракторного парку потрібно об'єднати його дані з тими, які надає оперативний облік, а саме: порівняння планових та фактичних показників. За обліком машинно – тракторного парку це коефіцієнт використання МТП, по експлуатації парку комбайнів – скільки га скошено.

Важливим завданням управлінського обліку є перспективна оцінка основних засобів. Вихідними параметрами в цьому напрямку є вартість, якість та кількість. Вартість основних засобів визначається за допомогою: початкової вартості, залишкової вартості та зносу. Ці відомості в розрізі по кожній обліковій одиниці можна отримати з первинної форми обліку: з інвентарної картки обліку основних засобів. Крім того, статистичних відомостей (форми 11 – ОЗ). Важливим показником якісного стану будь – якої одиниці сільськогосподарських машин та обладнання є вартість проведених ремонтів. В обліку вартість списаних запчастин визначається за допомогою лімітно–забірних карток, суму нарахованої заробітної плати можна визначити з нарядів на відрядну роботу, які складає бригадир тракторної бригади. Економічна служба господарства повинна проводити економічну оцінку доцільності ремонтів. Якщо вартість ремонту становить більше половини вартості нової техніки його проведення недоцільне.

Важливим фактором є якісний стан сільськогосподарської техніки. Це можна встановити в процесі інвентаризації, де він фіксується в акті інвентаризації. Бухгалтерського документа, в якому б фіксувався якісний стан основного засобу, не існує. В інвентаризаційному описі відображається лише кількість та вартість основних засобів станом на даний момент. Тому у вказаному документі доречно було виділити окрему графу “Якісний стан”, де відображати стан основного засобу на даний момент.

В бухгалтерському обліку сільськогосподарських машин та обладнання не існує єдиної думки з приводу, на якому рахунку облічувати роботу машинно – тракторного парку. Ми згодні з думкою багатьох українських економістів, які вважають, що його доцільно здійснювати на 2351 рахунку “Утримання та експлуатація машинно – тракторного парку”. В такому випадку забезпечується оперативність управління та контроль за: використанням палива (економією або перевитратами порівняно з установленими нормативами), обсягом виконаних робіт і їх якістю, використанням робочого часу і нарахуванням оплати праці, експлуатацією машинно – тракторного парку та його технічним станом. (91)

Відповідно до діючих інструкцій, бухгалтерський облік сільськогосподарських машин та обладнання рекомендується вести на рахунку 91 “Загальновиробничі витрати”. Хоча зазначені нормативні документи можуть бути ефективними лише в малих сільськогосподарських підприємствах, де трактори, комбайни та інші сільськогосподарські машини є у невеликій кількості та їх використання здійснюється в комплексі технологічних операцій з вирощування певних культур.

Висновки. Отже, впровадження та застосування управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах дозволить приймати оперативні та раціональні рішення стосовно експлуатації основних засобів.

Література.

1. Валуев Б.И. Проблемы управленческой ориентации бухгалтерского учёта / Б.И. Валуев // Бухгалтерський облік та аудит. – 2008. – №1. – С. 5,10.
2. Гнилицька Л. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах України / Л. Гнилицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 9. – С. 39.
3. Нападовська Л. Проблеми становлення та розвитку управлінського обліку в Україні. / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 9. – С. 33-38.
4. Палий В. Ф., Палий В. В. Управленческий учёт – новое прочтение внутривладельческого расчёта / В.Ф. Палий, В.В. Палий // Бухгалтерський учёт. – 2008. - №17. – С. 58-62.
5. Петрик О. Чи існує в Україні і чи потрібен управлінський облік: дві думки провідних фахівців / О. Петрик // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №2. – С. 38.